

PERE-ALBERT BALCELLS

ESCOLTAR EL DON GIOVANNI DE MOZART

dinsic.com

Escoltar el DON GIOVANNI de Mozart

1a edició: setembre 2020

© Pere-Albert Balcells

© DINSIC Publicacions Musicals, S.L.

Magatzem: Sepúlveda, 84 - 08015 Barcelona

Seu social: Gran Via de les Corts Catalanes, 529 - 08011 Barcelona

email: dinsic@dinsic.com - www.dinsic.com

Imprès a: Service Point

Pau Casals, 161-163

08820 El Prat de Llobregat (Barcelona)

Dipòsit legal: B 13459-2020

ISBN: 978-84-16623-54-9

La reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol procediment, compresa la reprografia i el tractament informàtic, i també la distribució d'exemplars mitjançant lloguer i préstec, resten rigorosament prohibides sense l'autorització escrita de l'editor o entitat autoritzada, i estaran sotmeses a les sancions establertes per la llei.

Distribueix: DINSIC Distribucions Musicals, S.L.

Magatzem: Sepúlveda, 84 - 08015 Barcelona

Seu social: Gran Via de les Corts Catalanes, 529 - 08011 Barcelona

email: dinsic@dinsic.com

www.dinsic.com

dinsic.com

ÍNDEX GENERAL

– Pròleg 7

– Introducció 9

- Propòsit d'aquesta sèrie de llibres 9
- Recitació i cant a l'òpera del segle XVIII 11
- Gèneres operístics al segle de les llums:
Tragèdies, bufonades i llegendes populars 12
- Mozart i l'òpera 13
- Composició i estrena de *Don Giovanni* 14
- *Don Giovanni* a Viena 22
- Fitxa vocal 29

– ESCOLTAR DON GIOVANNI

- ACTE I 33
- ACTE II 155
- L'obertura 269
- Epíleg 275
- Apèndix 289

– Alguns termes musicals 303

– Bibliografia 307

– Índex d'il·lustracions 309

– ÍNDEX COMPLET DE L'ÒPERA 311
(amb la sinopsi argumental i les dades musicals
dels números de la partitura)

PRÒLEG

Des de fa més de dos segles, la música de Mozart ha mostrat una invariable capacitat per fascinar a oients de les més diverses condicions i procedències. Procedències geogràfiques, culturals, socials etc. Però què s'hi amaga darrere d'una música amb un poder de suggestió tan ampli? Tant la lectura de l'extensa correspondència de l'autor com la consideració expressiva de les seves obres porten a una primera resposta. En termes generals, la música de Mozart neix del gènere escènic, entès pel compositor com un mitjà on desplegar la inesgotable diversitat de matisos afectius que té el món de les emocions humanes.

Així, el coneixement de l'òpera mozartiana es converteix en la via més adient per comprendre quina va ser la predisposició expressiva que més va condicionar el conjunt de la seva creació musical.

Aquest llibre és el segon d'una sèrie de quatre monografies, dedicada cadascuna a una de les seves quatre òperes més universals: *Les noces de Fígaro*, *Don Giovanni*, *Così fan tutte* i *La flauta màgica*. A continuació presentem una breu introducció amb les explicacions sobre el propòsit d'aquests llibres, els consells sobre la manera més recomanable de llegir-los i algunes dades bàsiques sobre l'òpera del segle XVIII.

Tant l'autor com l'equip editorial desitgem que la publicació d'aquests quatre títols, adreçats no tan sols a entesos sinó a un públic general, pugui contribuir a fomentar una manera cada cop més intensa i viscuda d'escoltar la seva música.

Barcelona, Setembre de 2020

INTRODUCCIÓ

Propòsit d'aquesta sèrie de llibres

En una carta escrita a finals de setembre de 1781, Mozart li comenta al seu pare la composició d'una ària d'*El rapte del serrall*, òpera amb llibret de Gottlieb Stephanie que ell escrivia en aquell moment. I entre altres coses li diu:

“He indicat de dalt a baix a Stephanie com vull que em faci l'ària, i la major part de la música ja era acabada abans que ell no en sabés res.”

Aquesta frase ho dona a entendre de forma prou eloqüent: en les òperes de Mozart és la música la que interpreta el contingut del drama, la que crea els retrats psicològics, la que expressa els estats anímics i la que, sovint, suggereix fins i tot la gestualitat dels personatges i el moviment escènic.

Però això ho fa en un grau tan alt de profusió i alhora de concisió, que molts d'aquests suggeriments fàcilment poden passar per alt a l'oient. El propòsit d'aquesta sèrie de llibres és invitar el lector, sigui o no sigui entès en música, a escoltar aquestes òperes amb la voluntat d'aproximar-se a tot aquest fons latent de dramaturgia musical.

Cada llibre conté el llibret complet de l'òpera respectiva, presentat a dues columnes (idioma original – català), i en aquestes columnes s'hi intercalen els comentaris sobre la manera com la música expressa els continguts del text. Excepte als fragments de recitatiu (o als fragments merament parlats en el cas de *La flauta màgica*), aquestes intercalacions són bastant freqüents donada la quantitat de fenòmens a comentar. Per tant, una bona manera de llegir el llibre és posar el disc i, amb el comandament a distància en pausa, llegir el comentari corresponent al fragment de llibret que es vol escoltar. I després fer sonar el disc. Un cop escoltat el fragment en qüestió, tornar a posar pausa per poder llegir el següent comentari, i així successivament.

FITXA VOCAL

DON GIOVANNI	Baríton
Jove cavaller extremament llicenció	

LEPORELLO	Baix
Servent de Don Giovanni	

EL COMANADOR	Baix
Comanador de la ciutat, suposadament Sevilla	

DONNA ANNA	Soprano
Filla del Comanador	
i promesa esposa de Don Ottavio	

DON OTTAVIO	Tenor
Promès de Donna Anna	

DONNA ELVIRA	Soprano
Dama de Burgos,	
abandonada per Don Giovanni	

ZERLINA	Soprano
Camperola	

MASETTO	Baix
Nuvi de Zerlina	

COR: Camperols i Camperoles,
Servents

ACTE I

QUADRE PRIMER

És de nit.

Leporello, embolicat en la seva capa,
passeja nerviós davant la casa de Donna Anna.

Núm. 1 - INTRODUCCIÓ

“Notte e giorno faticar...”

(Leporello, Donna Anna, Don Giovanni, El Comanador)

Ja d'entrada, i en un espai de temps molt breu, Leporello aconsegueix desplegar un ventall pràcticament complet dels molt variats aspectes que pot arribar a oferir la seva colorista personalitat bufonesca.

Empipat per haver de fer guàrdia a la intempèrie mentre el seu senyor galanteja dins de casa, es posa a remugar en el seu interior orquestral una obstinada fórmula rítmica que s'enfila cada cop més exasperada. Fins al punt que ell mateix l'acaba cantant. I tan enrabiat està, que va donant cops de peu a terra, com subratlla reiteradament l'accent de tota l'orquestra a l'última síl·lba de cada vers. És el «Leporello rondinaire» debatent-se en la impotència:

Leporello

*Notte e giorno faticar
per chi nulla sa gradir;
piova e vento sopportar,
mangiar male e mal dormir...*

Leporello

*Fatigar-se nit i dia
per qui res no sap agrair;
suportar la pluja i el vent,
menjar i dormir malament...*

De sobte, víctima d'un miratge de la fantasia, el «Leporello rondinaire» es transforma en un inesperat «Leporello gentilhome» que comença a cavalcar burlescament sobre la gallarda melodia que ara li serveix l'orquestra:

Leporello

*Voglio fare il gentiluomo,
e non voglio più servir,*

Leporello

*Vull fer de gentilhome,
i no vull servir més,*

I ja que no vol servir més, comença a caminar de puntetes sobre el sigil·lós contratemps de violins i violes per abandonar imaginàriament la guàrdia ordenada per Don Giovanni:

Leporello

*e non voglio più servir,
no, no, no, no, no,
no, non voglio più servir.*

Leporello

*i no vull servir més,
no, no, no, no, no,
no, no vull servir més.*

Però no tarda a canviar d'humor per mostrar-nos ara un «Leporello irreverent» que es llança a parodiar les reverències del seu galant patró en un parell d'escarnidores arcades melòdiques...

Leporello

*Oh che caro galantuomo!
Voi star dentro colla bella*

Leporello

*Oh, quin galant cavaller!
Vós a dins amb la dama*

...fins que la veu se li acaba enfonsant, indignada, a les deprimides profunditats de la seva condició de servent:

Leporello

*ed io far la sentinella,
la sentinella, la sentinella!*

Leporello

*i jo fent de sentinella,
de sentinella, de sentinella!*

Per sort, la cavalcant fantasia cavalleresca reapareix a temps per redimir les misèries del criat, i per conduir-lo tot seguit a un segon intent de fuga imaginària:

Leporello

*Voglio fare il gentiluomo,
e non voglio più servir,

e non voglio più servir,
no, no, no, no, no,
no, non voglio più servir.*

Leporello

*Vull fer de gentilhome,
i no vull servir més,

i no vull servir més,
no, no, no, no, no,
no, no vull servir més.*

ACTE II

QUADRE PRIMER

Un carrer de la vila
on hi ha la casa de Donna Elvira.

Núm. 14 - DUET

“Eh via, buffone...”

(Don Giovanni, Leporello)

La bufoneria de Leporello, que ja havia protagonitzat l'inici del primer acte, serveix també per donar-li el tret de sortida al segon. Ara el servent es mostra inapel·lablement indignat pel fet que el seu senyor hagi volgut clavar-li l'espasa davant de tothom, i li anuncia que l'abandona per sempre.

Podem comprendre la irritació de Don Giovanni. Darrera d'ella s'hi amaga l'esglai d'una alarma primordial. Perdre Leporello! Perdre el redactor del seu catàleg personal! Perdre el còmplice-servent indeblement modelat a base d'anys d'experiències compartides! Quant temps li costaria substituir algú així, en cas que això arribés a ser possible?

Contrariat i impacient, intenta convèncer Leporello que continuï amb ell, però Leporello es constitueix aquí en un sistemàtic mirall reflector on reboten totes i cadascuna de les imprecacions que li llança el seu patró, ja siguin més curtes, més llargues, més autoritàries o més conciliadores. I és que es tracta d'un mirall ben polit pel ressentiment, que no tan sols retorna amb precisió tots els motius musicals, sinó que a més ho fa de forma sarcàsticament rimada.

Don Giovanni obre la disputa a crits, i després de dir dos cops “Vinga, bufó”, concentra tota la seva energia en una rampa ascendent de l’orquestra per poder llançar amb redoblat menyspreu el seu “No m’empipis més!”. Leporello li ho retorna tot nota per nota:

Don Giovanni

*Eh via, buffone,
eh via, buffone,*

non mi seccar!

Leporello

*No, no, padrone,
no, no, padrone,*

non vo’ restar.

Don Giovanni

*Vinga, bufó,
vinga, bufó,*

no m’empipis més!

Leporello

*No, no, patró,
no, no, patró,*

no em vull quedar!

Al següent intent podem sentir com la irritació de Don Giovanni s’impacienta a les trompes en forma de repetitiva trepidació horitzontal. Leporello li retorna també això fil per randa:

Don Giovanni

Sentimi, amico...

Leporello

Vo’ andar, vi dico!

Don Giovanni

Escolta’m, amic meu...

Leporello

Us dic que vull marxar!

Llavors Don Giovanni intenta canviar a un to melòdic més conciliador, alhora que atura momentàniament l’agitació orquestral i la substitueix per unes notes tinguendes que inviten a la calma:

Don Giovanni

*Ma che ti ho fatto
che vuoi lasciarmi?*

Leporello

*O niente affatto,
quasi ammazzarmi.*

Don Giovanni

*Però què t’he fet,
que vols deixar-me?*

Leporello

*Oh, no res, a fe meva,
gairebé matar-me!*

Però en veure que també això li retorna com un bumerang, el seu furor entra altre cop en ebullició a les cordes de l’orquestra, catapultat pel trino sincopat dels violins sobre el qual es recolza Don Giovanni les dues vegades que llança el seu “Que n’ets de ximple”:

L' OBERTURA

Quan Mozart va haver d'ocupar-se de l'obertura després d'escriure tota l'òpera, faltaven tan sols dos dies per a la primera representació. Franz Xaver Niemetschek, que l'any 1798 va publicar una de les primeres biografies de Mozart, explica així la qüestió:

“Mozart va escriure Don Juan a l'octubre de 1787 a Praga. L'òpera ja estava acabada i assajada, i al cap de dos dies havia d'estrenar-se. Tan sols faltava l'obertura. L'angoixa dels seus amics, que creixia cada hora, semblava divertir-lo. Com més inquiets estaven, més despreocupat es mostrava ell. Finalment, el vespre anterior al dia de la primera representació, quan ja s'havia divertit prou, va anar cap a mitjanit a la seva habitació, va començar a escriure i va enllestir en algunes hores l'admirable obra mestra, que els entesos valoren encara més que l'obertura de La flauta màgica. Els copistes van haver de treballar de valent per enllestir la feina abans de la funció, i l'orquestra, de la qual Mozart coneixia les qualitats, la va tocar de forma excel·lent a primera vista”.

Niemetschek havia escrit la seva biografia a partir dels records de Constanze, vídua de Mozart des de 1791, any de la mort del compositor.

Georg Nikolaus Nissen, segon marit de Constanze, va escriure anys més tard una altra biografia de Mozart basada també en records de la vídua. Apareguda el 1828, dos anys després de la mort del seu autor, aquesta biografia recull de forma més detallada les circumstàncies en què Mozart va escriure l'obertura de *Don Giovanni*:

“Dos dies abans de l'estrena, quan ja s'havia fet l'assaig general, Mozart li va dir a la seva dona que volia escriure l'obertura durant la nit, i li va demanar que li fes un ponx i s'estigués amb ell per mantenir-lo animat. Ella així ho va fer, i per desig d'ell li va anar explicant contes senzills i alegres, com els d'Aladí o la Ventafocs etc., que el feien riure fins a les llàgrimes. Però el ponx li va donar tanta son, que es posava a fer capcinades si ella feia una pausa, i només tornava a treballar quan ella reprenia el relat. Però com que l'esgotament, la son i les freqüents capcinades i estremiments li feien el treball massa feixuc, la seva dona li va aconsellar que anés a dormir una estona sobre el canapè, amb

EPÍLEG

Per què el Don Giovanni de Mozart i Da Ponte ha passat a la història com la versió més universal d'aquest mite?

Es podria començar a respondre una pregunta tan àmplia amb el següent raonament: L'obra ha passat a la història amb aquesta aurèola perquè compleix una condició imprescindible per aconseguir aquest privilegi. Una condició no suficient, però sí necessària: aquest Don Giovanni és una òpera, i no una obra de teatre, i per tant basa l'expressió dels seus continguts en el mitjà musical.

Kierkegaard, que era un filòsof existencialment embriagat per la música de Mozart, va dedicar un dels seus *Estudis estètics* al tema de l'erotisme musical. L'assaig gira tota l'estona al voltant del Don Giovanni mozartí. No és aquest el moment d'examinar amb detall l'apassionada diversitat dels seus raonaments, però la idea central que el guia sembla prou òbvia: la sensualitat no és un fenomen conceptual, i per tant no pot ser expressada en la seva essència per un mitjà conceptual com és el llenguatge, sinó que necessita les qualitats sensibles de la música.

Així doncs, tota obra que vulgui penetrar la substància del mite donjoanesc s'haurà de servir del mitjà musical. Les primeres manifestacions d'aquest mite en l'àmbit del teatre parlat van tenir la funció de posar el tema sobre la taula i de fer-ne un primer croquis. Però la seva condició d'obres exclusivament verbals les va privar de transmetre'n l'essència.

Això s'observa amb claredat en examinar els exemples literàriament més reconeguts. *El burlador de Sevilla* o *El convidado de piedra*, atribuït a Tirso de Molina, és el primer Don Joan de què té constància la història de la literatura. L'atribució a Tirso és molt discutida, i fins i tot s'ha suggerit que Lope de Vega podria haver-ne estat l'autor. En qualsevol cas ens trobem davant d'una obra teatral espanyola de primers del segle XVII, una època en què el joc conceptual amb el llenguatge estava a l'ordre del dia. I l'obra, de forma ben intel·ligent, fa d'aquest el seu punt fort, tot renunciant a allò que per natura no podia oferir, que era la immediatesa sensitiva.

La Donna Elvira de Mozart no existeix a l'obra de Tirso. Donna Anna, en canvi, hi apareix desdoblada en dos personatges: la duquessa Isabela, promesa del duc Octavio, i Doña Ana, filla del Comanador de Calatrava. La filla del

APÈNDIX

LES MODIFICACIONS INTRODUÏDES A LA VERSIÓ VIENESA DE L'ÒPERA

Com ja hem comentat a la introducció del llibre, després de l'estrena a Praga a la tardor de 1787, *Don Giovanni* es va representar per primer cop a Viena el maig de 1788. Per a aquesta ocasió Mozart va realitzar algunes modificacions, en bona part motivades per les peticions d'alguns cantants. Aquestes modificacions van afectar dos moments del segon acte. En primer lloc, el conjunt d'escenes immediatament posteriors al sextet "*Sola sola in buio loco*", núm. 19. I en segon lloc, el sextet final de l'òpera, és a dir, el que es desenvolupa després de la mort de Don Giovanni.

1– Modificacions en el conjunt d'escenes posteriors al sextet núm. 19.

- 1– L'ària que canta Leporello després del sextet (ària núm. 20, "*Ah pietà, signori miei*"), va ser suprimida.
- 2– Francesco Morella, que era el tenor encarregat del paper de Don Ottavio, va trobar massa difícil la seva gran ària *Il mio tesoro*, (núm. 21, situada just després de la de Leporello), i li va demanar a Mozart un fragment més assequible. Mozart li va escriure *Dalla sua pace*, ària que va quedar situada al primer acte (núm. 10 a).
- 3– Per omplir el buit deixat per la desaparició de *Il mio tesoro*, Mozart va escriure el duet còmic *Per queste tue manine*, que canten Leporello i Zerlina.
- 4– Caterina Cavalieri, per la seva banda, va considerar que el paper de Donna Elvira li donava poques ocasions de brillar, i li va demanar a Mozart una ària de lluïment. La vanitat de la soprano ens ha valgut el recitatiu orquestrat i ària *In quali eccessi – Mi tradì, quell'alma ingrata* (núm. 21 b), escena que va acabar situada després del duet *Per queste tue manine*.

Avui dia, els tenors que fan de Don Ottavio no renuncien a cantar ni *Dalla sua pace* ni *Il mio tesoro*, de manera que totes dues àries han passat a formar part inseparable de l'òpera.

Les sopranos tampoc no renuncien a l'escena d'Elvira *In quali eccessi—Mi tradì quell'alma ingrata*, en la qual Mozart posa el virtuosisme reclamat per la diva Caterina Cavalieri al servei del retrat psicològic i crea aquesta mostra fulgurant del convuls estat d'exaltació que domina el personatge en aquest moment clau de la seva evolució.

A més, tant l'ària d'Ottavio *Dalla sua pace* com aquesta escena d'Elvira van acabar inserides pel mateix Mozart al manuscrit original de l'òpera.

En canvi, Mozart no va fer el mateix amb el duet *Per queste tue manine*, que, certament, està molt lluny d'oferir l'interès musical i dramàtic de les altres dues àries. Pel que sembla, doncs, Mozart el va concebre tan sols com una solució circumstancial per a les representacions de Viena.

Tot això fonamenta la manera com avui s'acostuma a interpretar *Don Giovanni* (i que és la manera que hem recollit al llarg d'aquest llibre), és a dir, amb l'inclusió de *Dalla sua pace*, *Ah pietà signori miei*, *Il mio tesoro* i *In quali eccessi—Mi tradì*, i amb l'exclusió de *Per queste tue manine*. Però en les representacions de Viena a la primavera de 1788, la supressió de *Ah pietà* i de *Il mio tesoro*, i la inclusió del conjunt format pel duet còmic i l'escena d'Elvira van requerir una nova redacció dels recitatius que lliguen totes aquestes escenes. El text complet que en va resultar és el que presentem a continuació.

Després del sextet núm. 19, el breu recitatiu que introdueix l'ària de Leporello *Ah pietà, signori miei* (recitatiu que inicia Zerlina amb les paraules "*Dunque quello sei tu...*"), es va conservar sense canvis. Llavors, en lloc de l'ària de Leporello, el text va seguir amb aquest recitatiu:

RECITATIU

Leporello

*Ah pietà... compassion...
misericordia!*

Don Ottavio

Non lo sperar!

Leporello

Udite... in questo loco...

Leporello

*Ah pietà... compassió...
misericordia!*

Don Ottavio

No ho esperis pas!

Leporello

Escolten... en aquest lloc...!

ÍNDEX COMPLET DE L'ÒPERA

Amb la sinopsi argumental
i les dades musicals dels números de la partitura

DON GIOVANNI

L'acció es desenvolupa al segle XVII,
suposadament a la ciutat de Sevilla.

ACTE I

QUADRE PRIMER

És de nit.

Leporello, embolicat en la seva capa,
passeja nerviós davant la casa de Donna Anna.

Nº 1 – INTRODUCCIÓ *“Notte e giorno faticar”* 33

**Leporello, Donna Anna,
Don Giovanni, El Comanador.**

Molto Allegro, 4/4. Fa Major. 33

2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Empipat per haver de fer de sentinella, Leporello passa l'estona protestant i parodiant burlescament el seu amo. De sobte, Don Giovanni surt de la casa perseguit per Donna Anna, que vol saber qui és. Don Giovanni amaga en tot moment el seu rostre.

El Comanador arriba i repta Don Giovanni a un duel. Donna Anna entra a casa a buscar ajuda. Don Giovanni accepta el duel a contracor i lluiten. El Comanador cau ferit de mort.

Andante, 2/2. fa menor.	42
2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.	
El Comanador agonitza i mor als peus del seu assassí, mentre Leporello s'horroritza del crim comès pel seu senyor.	
<i>Recitatiu</i>	43
Leporello recrimina el seu amo, però aquest el redueix al silenci. Fugen.	
<i>Recitatiu</i>	45
Arriben Donna Anna i Don Ottavio amb alguns servents.	
 Nº 2 – RECITATIU ACOMPANYAT I DUET Donna Anna, Don Ottavio.	
RECITATIU ACOMPANYAT “ <i>Ma qual mai s’offre</i> ”	45
Allegro assai, 4/4. do menor >> re menor.	
2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.	
Davant el cos sense vida del Comanador, Donna Anna expressa el seu desesper i es desmaia. Don Ottavio mira d’ajudar-la.	
DUET “ <i>Fuggi, crudele, fuggi!</i> ”	49
Allegro, 2/2. re menor.	
2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.	
Donna Anna torna en sí i tots dos juren venjar la mort del Comanador.	

<p>QUADRE SEGON</p>

<p>Un carrer de la vila. Despunta el dia.</p>

<i>Recitatiu</i>	54
Després d’una breu discussió, Don Giovanni anuncia a Leporello que té una nova cita amorosa per a la propera nit. De sobte afirma sentir “olor de dona” i tots dos s’amaguen.	

Nº 3 – ÀRIA..... “*Ab chi mi dice mai*” Donna Elvira 56

Allegro, 4/4. Mi bemoll Major.

2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Donna Elvira clama indignada que si retroba el “bàrbar” que l’ha traïda i encara es nega a tornar amb ella, li arrencarà el cor. Don Giovanni, que des del seu amagatall no reconeix la seva antiga conquesta, es disposa ja a “consolar els turments” de la pobra dama abandonada.

***Recitatiu*..... 61**

En presentar-se Don Giovanni, Donna Elvira l’acusa amb virulència. Per sortir del mal pas, Don Giovanni diu a Leporello que li ho expliqui tot, i ell aprofita per fugir.

Nº 4 – ÀRIA “*Madamina*” Leporello..... 64

Allegro, 4/4 >> Andante con moto, 3/4. Re Major.

2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

(Allegro, 4/4):

Leporello treu el llibre que conté la llista completa de les conquestes del seu patró, i informa primer Donna Elvira dels aspectes quantitatius del catàleg.

(Andante con moto, 3/4):

Després li detalla les qualitats sensuals que Don Giovanni aprecia en els diferents tipus de dones.

***Recitatiu*..... 72**

Donna Elvira jura venjar el seu cor enganyat.

Nº 5 – COR “*Giovinette*” Zerlina, Masetto, Camperols 72

Allegro, 6/8. Sol Major.

2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

El cor de camperols prepara alegrement les noces de Zerlina i Masetto.

***Recitatiu*..... 75**

Don Giovanni arriba, posa l’ull en Zerlina i ordena de seguida a Leporello que s’endugui Masetto i la resta de camperols a visitar el seu palau. Masetto protesta però Don Giovanni l’amença mostrant-li l’espasa.

Nº 6 – ÀRIA..... “*Ho capito*”..... Masetto..... 78

Allegro di molto, 2/2. Fa Major.

2 flautes, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Masetto, impotent, allibera la seva exasperació, i acaba marxant amb Leporello i els altres.

***Recitativu*..... 82**

Don Giovanni inicia la seva labor seductora sobre Zerlina.

Nº 7 – DUETTINO..... “*Là ci darem la mano*”..... 83

Don Giovanni, Zerlina

Andante, 2/4 >> Allegro, 6/8. La Major.

1 flauta, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

(Andante, 2/4):

El procés de seducció arriba a la fase melòdica, i després d’oposar algunes melindroses resistències, Zerlina es declara vençuda.

(Allegro, 6/8):

Tots dos ho celebren il·lusionadament.

***Recitativu*..... 88**

Donna Elvira arriba i interromp l’idil·li en el seu moment més dolç.

Nº 8 – ÀRIA..... “*Ab fuggi il traditor*”..... Donna Elvira..... 89

Allegro, 3/4. Re Major.

Cordes.

Donna Elvira exhorta Zerlina sobre el perill en què es troba, i se l’emporta per allunyar-la de les urpes de Don Giovanni.

***Recitativu*..... 90**

Arriben Donna Anna i Don Ottavio, i demanen ajuda a Don Giovanni invocant l’amistat mútua. Donna Elvira torna, després d’haver deixat Zerlina en lloc segur.

**Nº 9 – QUARTET... “*Non ti fidar*”.... Donna Elvira, Don Giovanni.... 92
Donna Anna, Don Ottavio.**

Andante, 2/2. Si bemoll Major.

1 flauta, 2 clarinets, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Donna Elvira demana a Donna Anna que desconfii de Don Giovanni. Don Giovanni intenta fer passar per boja Donna Elvira, però Donna Anna i Don Ottavio queden impressionats per la noble aflicció d'aquesta dama que no coneixien. Finalment Donna Elvira marxa.

Recitatiu.....98
Don Giovanni s'acomiada tot expressant la seva disposició a ajudar Donna Anna.

Nº 10 – RECITATIU ACOMPANYAT I ÀRIA

RECITATIU ACOMPANYAT “Don Ottavio, son morta!”98
Donna Anna, Don Ottavio.

Allegro assai, 4/4. do menor >> Re Major.
 2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes, 2 trompetes. /
 Cordes.

Durant el quartet, Donna Anna ha identificat la veu de Don Giovanni com la de l'assassí del seu pare. Després d'una explosió passional d'ira i dolor li explica a Don Ottavio el que va passar aquella nit.

ÀRIA..... “Or sai chi l'onore” Donna Anna 102

Andante, 2/2. Re Major.
 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Donna Anna exigeix imperiosament a Don Ottavio que es vengi de l'home que primer va intentar forçar-la, i que després va matar el seu pare.

Recitatiu..... 105
Donna Anna se'n va. Don Ottavio declara que farà tot el que calgui per descobrir la veritat.

Nº 10a – ÀRIA “Dalla sua pace” Don Ottavio 106

Andantino sostenuto, 2/4. Sol Major.
 1 flauta, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. /
 Cordes.

Don Ottavio constata l'estreta dependència sentimental que l'uneix a Donna Anna. Després abandona l'escenari.

Recitatiu..... 109

Leporello explica a Don Giovanni que Donna Elvira ha vingut al palau per restituir Zerlina al grup de camperols, però que després ell ha aconseguit desempallegar-se hàbilment de la dama.

Nº 11 – ÀRIA..... **“Finch’han dal vino”** **Don Giovanni** 111

Presto, 2/4. Si bemoll major.

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

Don Giovanni ordena a Leporello que organitzi una gran festa per als camperols, i esclata d’eufòria davant la perspectiva d’afegir al seu catàleg deu noves conquestes durant la propera nit.

QUADRE TERCER

Jardí del palau de Don Giovanni.

Hi ha camperols i camperoles escampats per aquí i per allà,
asseguts o dormint sobre l’herba.

Recitatiu..... 116

Zerlina intenta excusar-se davant un Masetto fora de sí de còlera.

Nº 12 – ÀRIA..... **“Batti, batti”** **Zerlina**..... 117

Andante grazioso, 2/4 >> Allegretto, 6/8. Fa Major.

1 flauta, 1 oboè, 1 fagot. / 2 trompes. /

Cordes (+1 violoncel solista).

(Andante grazioso, 2/4):

Zerlina, amb posat submís, desplega totes les seves arts musicals de persuasió per aplacar Masetto.

(Allegretto, 6/8):

Quan ja veu que ho ha aconseguit li ofereix alegrement fer les paus tot augurant per a ells un futur d’inefable felicitat.

Recitatiu..... I 21

Masetto, ja distès, ironitza sobre la beneiteria dels homes, però la inquietud que mostra Zerlina en sentir que s'acosta Don Giovanni el fa recaure altre cop en les més tèrboles sospites.

Nº 13 – FINALE..... *“Presto, presto”*..... I 22

Masetto, Zerlina, Don Giovanni, Cor de Camperols, Donna Elvira, Don Ottavio, Donna Anna, Leporello.

Allegro assai, 4/4. Do Major..... I 22

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes, 2 trompetes. / Cordes.

Masetto busca un amagatall per poder espia el comportament de Zerlina i Don Giovanni. Zerlina intenta sense èxit dissuadir-lo.

Allegro assai, 4/4. Do Major I 24

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes, 2 trompetes. / Timbals. / Cordes.

Apareix Don Giovanni eufòric, convidant tothom a divertir-se. El cor de camperols i servents el coreja entusiàsticament.

Andante, 3/4. Fa Major..... I 25

2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Don Giovanni descobreix Zerlina i comença a galantejar amb ella. En aparèixer Masetto, el seductor li retorna la núvia amb sarcasme.

(Allegretto, 2/4):

Després els condueix a tots dos cap a la festa, al so d'una contradansa tocada per una petita orquestra situada a l'escenari.

Allegretto, 2/4. re menor..... I 28

2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Donna Anna, Don Ottavio i Donna Elvira apareixen emmascarats i tramant la seva venjança.

Minuet, 3/4. Fa Major. 129

Petita orquestra sobre l'escenari: 2 oboès, 2 trompes. / Cordes.

Leporello veu els emmascarats des de la finestra i Don Giovanni li diu que els convidi. Els emmascarats accepten.

Adagio, 2/2. Si bemoll Major. 130

Vents sols: 2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes.

Els emmascarats invoquen el favor del cel per aconseguir dur a bon terme la venjança.

QUADRE QUART

Sala il·luminada i preparada per a una gran festa de ball.

Camperols i camperoles. Servents amb refrescos.

Allegro, 6/8. Mi bemoll Major. 135

2 flautes, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Esclata la bullícia de la festa. Don Giovanni reprèn el galanteig amb Zerlina mentre el desesper de Masetto comença a tornar-se amenaçador.

Maestoso, 2/4. Do Major. 138

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompetes. /

Timbals. / Cordes.

L'entrada dels emmascarats interromp l'agitació festiva. Don Giovanni els rep solemnement amb la divisa "Viva la llibertà".

Minuet, 3/4. Sol Major. 141

1^{era} orquestra sobre l'escenari: 2 oboès, 2 trompes. / Cordes.

Don Ottavio balla el minuet amb Donna Anna. Leporello, per indicació de Don Giovanni, agafa a part Masetto i intenta que balli amb ell.

Contradansa, 2/4. Sol Major. I 43

2^{ona} orquestra sobre l'escenari: Violins i contrabaixos.

(La 1^{era} orquestra continua tocant el minuet)

Don Giovanni comença a ballar la contradansa amb Zerlina.

Masetto es resisteix a ballar amb Leporello. Donna Anna se sent defallir. Dona Elvira i Don Ottavio li pregunten que continuï fingint.

Dansa alemanya, 3/8. Sol Major. I 44

3^{era} orquestra sobre l'escenari: Violins i contrabaixos.

(Les altres dues orquestres segueixen amb les seves danses).

Leporello força Masetto a ballar amb ell la dansa alemanya, mentre Don Giovanni, tot ballant la contradansa, es va enduent Zerlina cap a fora de la sala.

Allegro assai, 4/4. Mi bemoll Major >> re menor. I 45

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

Un crit de Zerlina fa esclatar el mecanisme rítmic de les danses superposades. Els emmascarats i Masetto, atats ja per l'orquestra principal, es precipiten darrere de Don Giovanni per socórrer Zerlina.

Andante Maestoso, 4/4. Fa Major. I 46

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

Don Giovanni pretén fer passar per culpable Leporello i fingeix voler castigar-lo amb l'espasa, però davant la seva sorpresa els emmascarats es descobreixen el rostre, i junt amb Zerlina i Masetto li anuncien que ja ho saben tot.

Allegro, 4/4. Do Major. I 48

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes, 2 trompetes. / Timbals. / Cordes.

Ottavio, Anna, Elvira, Zerlina i Masetto envolten amenaçadorament Don Giovanni i Leporello, però després d'uns moments de desconcert, i enmig d'un estrepitos fragar escènic, Don Giovanni aconsegueix obrir-se pas amb l'espasa i escapolir-se dels seus enemics enduent-se davant d'ell Leporello.

ACTE II

QUADRE PRIMER

Un carrer de la vila, on hi ha la casa de Donna Elvira.

Nº 14 – DUET “*Eh via buffone*” Don Giovanni, Leporello 155

Allegro assai, 3/4. Sol Major.

2 oboès. / 2 trompes. / Cordes.

Després del tracte rebut del seu senyor durant els recents esdeveniments, Leporello li comunica indignat la seva voluntat d’abandonar-lo. Don Giovanni intenta dissuadir-lo per tots els mitjans, però sense cap resultat.

***Recitatiu* 160**

Finalment, Don Giovanni se’l fica a la butxaca donant-li quatre doblons, i després l’obliga ja a intercanviar amb ell els vestits perquè, segons li anuncia, es disposa ara a seduir la criada de Donna Elvira.

Nº 15 – TERCET “*Ab taci, ingiusto core*” 162

Donna Elvira, Leporello, Don Giovanni.

Andantino, 6/8. La Major.

2 flautes, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Amagat darrere Leporello, que porta els seus vestits, Don Giovanni aconsegueix convèncer Donna Elvira que baixi del balcó, on es planyia tota sola, perquè ara ell s’ha penedit i ja no estima ningú més que ella.

***Recitatiu* 170**

Donna Elvira baixa i, creient que és el seu ídol, abraça emocionada Leporello. Aquest, per ordres prèvies de Don Giovanni, li segueix el joc i se l’endu, deixant així lliure el camí cap a la criada.

Nº 16 – CANZONETTA “Deh vieni alla finestra” 173
Don Giovanni

Allegretto, 6/8. Re Major.

Mandolina. / Cordes.

Don Giovanni canta una serenata per atraure la criada cap a la finestra.

***Recitatiu*..... 176**

Quan ja li sembla que ho ha aconseguit, arriben Masetto i un grup de camperols que busquen Don Giovanni per matarlo. Aprofitant que va vestit de Leporello, Don Giovanni els fa creure que ell també busca el seu amo per passar-li els comptes.

Nº 17 – ÀRIA..... “Metà di voi” Don Giovanni..... 177

Andante con moto, 2/2. Fa Major.

2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

Havent-se fet amb el control de la situació, Don Giovanni dispersa els camperols i es queda sol amb Masetto.

***Recitatiu*..... 181**

Don Giovanni apallissa Masetto i fuig. Masetto gemega desesperat. Zerlina arriba atreta pels seus laments.

Nº 18 – ÀRIA..... “Vedrai, carino”Zerlina..... 184

Grazioso, 3/8. Do Major.

2 flautes, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

Zerlina consola tendrament Masetto, i se l'endu cap a casa.

QUADRE SEGON

Un pati fosc amb tres portes,
davant la casa de Donna Anna.

Recitatiu..... 187

Mentre passeja amb Donna Elvira, Leporello veu la llum d'unes torxes i tots dos s'amaguen en un pati fosc. Allà, el criat intenta deixar un moment sola la dama amb el pretext d'anar a veure si les torxes ja s'allunyen.

Nº 19 – SEXTET “*Sola sola in buio loco*” 188

Elvira, Leporello, Ottavio, Anna,
Zerlina, Masetto.

Andante, 2/2 >> Molto Allegro, 2/2. Mi bemoll Major.

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes, 2 trompetes. / Timbals. / Cordes.

(Andante, 2/2):

Aprofitant l'obscuritat, Leporello intenta fugir del pati on s'han ficat, però equivoca la porta. Entren Don Ottavio i Donna Anna, que no el veuen. Quan per fi és a punt de fugir per la porta adient, entren Zerlina i Masetto i el descobreixen als altres. Davant la sorpresa de tots, Donna Elvira intercedeix en favor del que tothom pren per Don Giovanni, però no aconsegueix evitar que el sentenciïn a mort. Leporello no té més remei que descobrir la seva identitat.

(Molto Allegro, 2/2):

L'esglai, el desconcert i l'estupefacció s'apoderen de tos els presents.

Recitatiu..... 201

Donna Anna se'n va. Zerlina acusa Leporello d'haver estossinat Masetto, Donna Elvira d'haver-la enganyat fent-se passar per Don Giovanni, i Don Ottavio d'haver vingut per cometre “*qualche tradimento*”. Tots junts es disposen a massacrar-lo.

Nº 20 – ÀRIA..... “*Ab pietà, signori miei*” Leporello 202

Allegro assai, 4/4. Sol Major.

2 flautes, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

Atropelladament Leporello clama pietat, s'exculpa, dóna explicacions a tots, i aprofitant un moment de distracció aconsegueix fugir.

Recitatiu..... 207

Don Ottavio, convençut ja per aquests diabòlics esdeveniments, que Don Giovanni és l'assassí del Comanador, anuncia que recorrerà a l'autoritat i que tots quedaran venjats.

Nº 21 – ÀRIA..... *“Il mio tesoro”* **Don Ottavio** 208

Andante grazioso, 2/2. Si bemoll Major.

2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

Don Ottavio demana als altres que mentrestant vagin a consolar Donna Anna dient-li que ell només tornarà com a missatger d'estralls i mort.

Nº 21b – RECITATIU ACOMPANYAT I ÀRIA

Donna Elvira

RECITATIU ACOMPANYAT *“In quali eccessi”* 212

Allegro assai, 4/4. Si bemoll Major.

Cordes.

Donna Elvira, sola, s'esgarrafa dels crims de Don Giovanni, però constata que encara sospira per ell.

ÀRIA..... *“Mi tradì quell'alma ingrata”* 213

Allegretto, 2/2. Mi bemoll Major.

1 flauta, 1 clarinet, 1 fagot. / 2 trompes. / Cordes.

Els dos sentiments contradictoris que Don Giovanni li inspira, la venjança i la pietat, lluiten dins d'ella fins que la pietat acaba triomfant.

QUADRE TERCER

Un cementiri envoltat per un mur.
Hi ha diverses estàtues eqüestres, entre elles
la del Comanador.

Recitatiu..... 217

Cadascú pel seu costat, Don Giovanni i Leporello han anat a parar al cementiri. Entre grans riallades, el seductor li explica al servent les seves darreres aventures, però una veu d'ultratomba el talla en sec comminant-lo a deixar en pau els morts. En descobrir l'estàtua del Comanador amb una inscripció on profetitza que la venjança caurà sobre el seu assassí, Don Giovanni ordena a Leporello que convidi l'estàtua a sopar amb ell.

Nº 22 – DUET..... “O statua gentilissima” 221
Don Giovanni, Leporello.

Allegro, 4/4. Mi Major.

2 flautes, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Obligat per l'espasa de Don Giovanni, un Leporello aterrit aconsegueix, després de diversos intents, formular la invitació a l'estàtua, que accepta primer amb un moviment de cap i després amb un “sí” ben audible. Amo i criat, dubitatiu el primer i esfereït el segon, marxen a preparar el sopar.

QUADRE QUART

Una habitació fosca a casa de Donna Anna.

Recitatiu..... 228

Donna Anna li rebutja a Don Ottavio una nova proposició de casament adduint la tristesa dels moments presents. Don Ottavio l'acusa de crueltat envers ell.

Nº 23 – RECITATIU ACOMPANYAT I RONDÓ
Donna Anna

RECITATIU ACOMPANYAT “Crudele! Ah no, mio bene! 229

Larghetto, 4/4. Si bemoll Major >> re menor.

Cordes.

Donna Anna intenta tranquil·litzar el seu promès.

RONDÓ *“Non mi dir”* 233

Larghetto, 2/4 >> Allegretto moderato, 4/4. Fa Major.

1 flauta, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

(Larghetto, 2/4):

Amb una tendresa que no li haviem sentit fins ara, Donna Anna li mostra a Don Ottavio l'afecte que sent per ell.

(Allegretto moderato, 4/4):

Després, en un estat d'arravatada exaltació, expressa la seva esperança que un dia el cel s'apiadarà d'ella.

QUADRE CINQUÈ

Una sala al palau de Don Giovanni.

Hi ha una taula preparada per al sopar, i alguns músics.

Nº 24 – FINALE *“Già la mensa è preparata”* 237

**Don Giovanni, Leporello,
Donna Elvira, El Comanador,
Donna Anna, Don Ottavio, Zerlina, Masetto.**

Allegro vivace, 4/4. Re Major. 237

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes, 2 trompetes. / Timbals. / Cordes.

Amb gran potència expansiva, Don Giovanni allibera la seva eufòria davant la taula parada per al sopar, i diu als músics que comencin a fer sonar els instruments.

Allegro vivace, 6/8. Re Major. 238

2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Violoncels i contrabaixos.

Convençut que el Comanador no vindrà, Don Giovanni comença a sopar mentre la seva petita orquestra li toca un

fragment de l'òpera *Una cosa rara*, de Martín i Soler.

Allegro vivace, 3/4. Sol Major. 239

2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Violoncels i contrabaixos.

Durant el segon plat sona una tonada de l'òpera *I pretendenti delusi; ovvero, fra i due litiganti il terzo gode*, de Giuseppe Sarti.

Allegro vivace, 2/2. Si bemoll Major. 240

2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Violoncels i contrabaixos.

Els músics toquen ara el *Non più andrai*, de *Les noces de Figaro* del mateix Mozart.

Allegro assai, 3/4. Si bemoll Major. 241

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

En un estat de gran exaltació, Donna Elvira entra i suplica a Don Giovanni que canviï de vida. Don Giovanni es burla d'ella i la convida a sopar donant visques a les dones i al vi, que segons proclama, són el “sosteniment i glòria de la humanitat”. Desenganyada, Donna Elvira se'n va, però en sortir fa un crit esgarriós. Leporello va a veure què passa i torna fent també un crit de terror.

Molto Allegro, 2/2. Fa Major. 247

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. /

Cordes.

Esmaperdut, Leporello explica a Don Giovanni que l'home de pedra s'acosta. De sobte, algú truca a la porta imperiosament. Leporello s'amaga sota la taula mentre Don Giovanni va a obrir.

Andante, 2/2. re menor. 249

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes, 2 trompetes, 3 trombons. / Timbals. / Cordes.

El Comanador fa la seva entrada a la sala del sopar. Amb una veu cavernosa de ressonàncies espectrals i enmig d'esclats

d'orquestra i ritmes opressius, convida Don Giovanni a sopar amb ell a l'altre món. Don Giovanni accepta, i en donar-li la mà sent una sobtada gelor interior.

(Più stretto):

L'estàtua el commina a penedir-se i a canviar de vida, però Don Giovanni s'hi nega amb incontestable insistència. El Comanador declara que ja no té més temps, i se'n va.

Allegro, 2/2. re menor. 256

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes, 2 trompetes, 3 trombons. / Timbals. / Cordes.

Proferint esgarrifosos crits de dolor, i envoltat de flames, de fum i de tètriques veus infernals, Don Giovanni és engolit per les entranyes de la terra.

Allegro assai, 3/4. Sol Major. 259

2 flautes, 2 oboès, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Arriben Donna Anna, Don Ottavio, Donna Elvira, Zerlina i Masetto acompanyats per agents de la justícia. Leporello, en un estat de gran confusió, els explica com pot el que ha succeït.

Larghetto, 2/2. Sol Major. 262

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. / 2 trompes. / Cordes.

Don Ottavio demana a Donna Anna que, ja que tots han quedat finalment venjats pel cel, accedeixi per fi a casar-se amb ell, però Donna Anna respon que necessita encara un any per desfogar el seu cor.

Donna Elvira diu que acabarà els seus dies en un convent, Zerlina i Masetto que volen anar-se'n cap a casa a sopar, i Leporello que anirà a l'hostal a buscar un amo millor.

Presto, 2/2. Re Major. 265

2 flautes, 2 oboès, 2 clarinets, 2 fagots. /

2 trompes, 2 trompetes. / Timbals. / Cordes.

Tots junts canten el corol·lari de l'obra: *Aquesta és la fi de qui fa mal. I per als pèrfids la mort, a la vida és sempre igual.*